

**VUK
DRAŠKOVIĆ**

**Ko je ubio
KATARINU**

Copyright © 2017, Vuk Drašković
Copyright © ovog izdanja 2017, LAGUNA



Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Svima koji su želeli da Ona živi.

Sadržaj

KO JE UBIO KATARINU	9
Ko je ubio Katarinu	11
Kosijer.	63
Oooooo, Milutine	73
Misirka Ali-pašina	77
Produži	87
Profesor Savo	93
Žare Magare	101
Božo Enciklopedija	119
PRIČE O KATARINI ZA ŽIVOTA KATARINE .	131
Džudi	133
Odbrana Straja Vučetića	143
Vrtoglavica	149
Lipe u Studentskom gradu	163
Sunce tetkino	169

Smrt đeda Trifuna	175
Ej, šljivo moja.	181
<i>O piscu.</i>	195

KO JE UBIO KATARINU

KO JE UBIO KATARINU

1.

Kao zmija zgnječene glave, sedma ili šesta po snazi vojska u Evropi napušta granice svoje države sa Italijom i Austrijom, povlači se iz kasarni i garnizona u jugoslovenskoj republici Sloveniji i odstupa prema istoku. Bliži se kraj jula 1991, a letnja žega je nesnosna.

Kolonu begunaca, koja je upravo napustila slovenačku prestonicu Ljubljanu, predvode tenkovi, za njima su oklopni transporteri, raketni bacači i topovi, kamioni sa pešadincima, poređanim, kao sardine, po klupama na otkrivenim karoserijama. Sasvim pozadi je i vod konjice.

U jednom od kamiona je i pešadinac Dragoje Dragojević. Tek je tri meseca u JNA, Jugoslovenskoj narodnoj armiji. Jedinac je, prošlog juna završio arhitekturu, a iz okoline je Šapca, iz sela Tekeriš. U kasarni, u Ljubljani, mnogima je bilo čudno ime tog sela, pa

mladi regrut Dragoje Dragojević dobi nadimak Tekeriš. Uzalud je objašnjavao da je Tekeriš „slavno istorijsko mesto“, i da se, baš u njegovom selu, one davne 1914, odigrala odlučujuća kasapnica između dve vojske, srpske i austrougarske. Obučen je, kao i svi ostali u toj koloni a i u čitavoj armiji, u letnju sivomaslinastu uniformu. Na glavi mu sivomaslinasti šlem sa crvenom zvezdom petokrakom. Ispod šlema curi znoj, teče niz lice, sliva se i na brčiče, kojima je, tek nedavno, ukrasio gornju usnu, a sa njih slankaste kapi cure mu i u usta. Kao da je umro, Dragoje Tekeriš ni da pomeri ruku, da potraži maramicu, da obriše usne, brkove, nos, obraze i čelo. Samo ćuti. Ćute i svi vojnici oko njega i svi u toj koloni. Kao da idu na sopstvenu sahranu. Sramota i bes u njihovim zaledenim pogledima. Oni slute, osećaju, da marširaju u slom svoje vojske i države kojoj se ta vojska zaklela na vernost.

Dragoja Tekeriša posebno razdire neverica da se dešava to što se dešava. Juče, takoreći, vodio je Tonku u pozorište. Završna je godina prava, plavokosa, plavooka, vragolasta, upoznao je u jednom ljubljanskom kafiću. On joj pričao o Beogradu i svojoj želji da projektuje tunele ispod Save i Dunava, za drumska vozila i za vozove. Tonka se smejala, kao šiparica neka, rekla mu da je „malo pobrkan“, tako mu rekla, i to na tečnom srpskom. Često je posećivala Beograd, tamo ima ujaka. Naročito joj se, kazala je, svideo kosmopolitski šarm Beograda, kakav se oseća u Njujorku, Parizu ili Rimu. On pokušao da započne i razgovor o svađama i prepucavanjima političara, sveštenika i pisaca u Jugoslaviji, da čuje šta ona misli o svemu tome. Hteo je da

popriča sa Tonkom i o padu Berlinskog zida i da je pita o Titu, da li je bio diktator i ubica, ili veliki državnik. Ona mu, neočekivano, uz glasni kikut, prekrila usta svojim dlanom i kazala: „Ne kviri veče, idemo u diskać, da đuskamo.“ Dva dana kasnije u kasarni Dragoja Tekeriša objavljena je ratna uzbuna. Slovenački parlament izglasao je otopljenje od Jugoslavije, a sa karaula na granicama sa Italijom i Austrijom poskidane su jugoslovenske zastave. Armija Dragoja Tekeriša krenula je u napad. Bilo je i mrtvih, na obe strane. Kad se sve, bar je tako izgledalo, počelo da smiruje, hteo je Dragoje da potraži Tonku, da joj kaže da on ni metka nije opalio, ali je vojsci, najstrože, zabranjeno da napušta garnizone i kasarne. A, pre tri dana, stiglo je naređenje iz Beograda da JNA napusti Sloveniju. I ta vojska, njegova vojska, evo, beži iz rata koji i nije bio rat, i koji ona nije izgubila, a poražena je i bačena u prašinu. Tako je razmišljao Dragoje Tekeriš i pitao se od koga to on beži, zašto i kud? Šta je sa Tonkom?

Desetak kilometara od Ljubljane koloni begunaca preprečiše put. Žene i deca, seljaci sa motikama, stajskim vilama i sekirama, čopor mladića koji vitlaju puškama. Psuju. Prete. Tu vojsku, koja odlazi, nazivaju okupatorima.

– Marš, bando, u vašu Srbiju! – viče jedan seljak i vitla stajskim vilama.

– Raziđite se! – dreknu poručnik tenkista. – Pucaćemo! – zapreti im, još ih više razdraži i pomami.

– Niko neće pucati! – prodra se komandir konjičkog voda, major po činu, mamuznu vranca i obre se pred razjarenom gomilom.

– Ubico! – povika jedna starija žena. – Srbija je pucala u nas.

– Ti koji su pucali nisu Srbija – odgovori major.

– Pucala je, gazila nas tenkovima i bombardovala nas tvoja vojska.

– Moja i vaša vojska – omače se majoru i odmah se uplaši svojih reči.

– To je tvoja vojska, srpska vojska, a ne naša – iskoraci jedan mladić iz te gomile.

– Jugoslovenska vojska, mladiću. I sada si, vidim, u njenoj uniformi.

– Srpska, jugoslovenska, kineska... Bila je i naša, ali više nije naša. Vi ste ubice i okupatori!

– Ljudi, prijatelji! – skide major šlem sa glave i rukavom košulje obrisa znoj sa čela i kose. – Moj deda je u Sloveniji...

Zagalamiše snažno, prekidoše mu misao i ne razumeše šta je hteo da kaže.

– Vodi i svog dedu sa sobom, i on je ubica i okupator! – povika neko.

– Moj deda je bio ovde, možda baš na ovome drumu, u novembru 1918, u puku potpukovnika Srpske vojske Stevana Švabića – zadrhta mu glas. – Stali su ispred Italijana, tada ratnih saveznika Srbije, i sprečili ih da uđu u Ljubljanu, u njihovu Emonu... Za vaše dedove Srbi su tada bili braća i oslobodioci, a ne ubice i okupatori.

Na drumu se uskomešase, počese da se sašaptavaju, ubrzo zavlada tišina.

– Nikada nam niste bili braća – naruši tišinu neko iz gomile na drumu. Još i opsova majora.

– Ućuti! – prodra se jedan seljak na tog što je opso-
vao. – Hvala tvom dedi, gospodine oficiru, ali njegova
vojska danas puca i ubija... – ne dovrši misao, baci
stajске vile iz ruku.

– Ljudi dragi, prijatelji i braćo, mogu da razumem
vaš gnev, ali vas molim... molim vas... teško mi je,
mnogo mi je teško. Ne sipajte so na moje rane, na
žalost i vojničku sramotu nas koji odlazimo. Naređeno
tako, naša komanda naredila da odstupimo, da beži-
mo iz Slovenije... – ponovo skide šlem sa glave, ali ne
obrisa znoj. – Želimo da se rastanemo kao ljudi i prija-
telji... – htede još nešto da kaže, ali mu se stegnu grlo.

Svi se, ćutke, skloniše sa drumа, neko povika i „sreć-
no“, vojnička kolona krenu, a Dragoje Tekeriš uzdah-
nu i reče: „Majko moja, teško nama“.

*

– Čujem, generale, da se vojska iz Slovenije povlači veo-
ma disciplinovano, organizovano i planski – zavaljen u
debeloj kožnoj fotelji, u svom predsedničkom kabinetu,
zagonetno osmehnut, kaže ministru odbrane.

– Druže vrhovni komandante...

– To „druže“ mi se dopada, ali nisam vrhovni
komandant. Nisam po Ustavu.

– Čijem ustavu? Ustavni vrhovni komandant, Pred-
sedništvo SFRJ, više ne postoji. Raspada se i savezni par-
lament. Odlaskom Slovenije, ovo je neka druga, nova
Jugoslavija, i nova JNA, čiji ste vi vrhovni komandant.

– A savezni premijer, onaj hrvatski prevarant i
nemački agent, i dalje je premijer.

– I njemu su dani odbrojani.

– Kažeš, generale, da ova država, zbog odlaska Slovenije iz nje, više nije SFRJ. Nije, slažem se, ali ne zbog odlaska Slovenije, nego zbog pobjede kontrarevolucije.

– Na šta mislite?

– SFRJ, to je Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija. Prošle godine, na izborima, socijalizam je poražen u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Makedoniji. Ukinuto je i federalno uređenje. Samo su Srbija, Crna Gora i JNA ostale verne socijalizmu i petokraki. Da li je ovako ili nije ovako?

– Tako je.

– Naravno da je ovako. I naravno da socijalistička i federativna Jugoslavija nije napala Sloveniju, kako nas optužuju na Zapadu, niti je objavila rat Hrvatskoj, nego su Slovenci i Hrvati objavili rat socijalističkoj i federativnoj Jugoslaviji.

– Analiza vam je briljantna. Ipak, smatram da je napuštanje Slovenije velika greška.

– Zašto? Šta je trebalo da uradimo?

– Trebalo je da ih zgazimo, da zavedemo vojnu upravu, pohapsimo pobunjenike, svu kontrarevoluciju, formiramo preke sudove. Mogla je Slovenija da nam bude ogledna vežba za Hrvatsku.

– Grešiš, veruj mi. Slovenci nisu Sloveni, oni su Germani. Uvek im je Beč bio bliži od Beograda. Dobro je što smo ih otkočili... Nego, reci mi, ko je onaj tvoj major što je, pri povlačenju, cmizdrio kod Ljubljane i slovenačku bagru nazvao braćom i prijateljima?

– Major Marko Lazarević, Kragujevčanin. Sumnjivog je porodičnog porekla.

– Njega i takve sklanjaj iz vojske.
– Hoću, svakako, mada je rizično.
– Strah te antikomunističkog ološa u armiji?! Tebe, najvatrenijeg komunistu među našim generalima i desnu ruku moje supruge. Zašto je rizično?

– Vojska nam se topi, prazni se. Otišli Slovenci, pobešli Albanci, masovno beže Hrvati, kolebaju se Makedonci i bosanski Muslimani. Rizično je, čini mi se, čistiti vojsku i od nama nepodobnih Srba, jer ih je mnogo.

– Mnogo?!

– Otpor mobilizaciji rezervista u Srbiji je ogroman. Potpaljuje ga i ova izdajnička, prozapadna opozicija.

– E, tim izrodima je odzvonilo. Pitanje je dana, možda i sata, kada će iz Moskve stići nama toliko željene i dugo čekane vesti. Kad naši tamo preokrenu, preokrenuće se sve do Berlina. Gradiće se novi Berlinski zid, a svuda u Jugoslaviji, pre svega u Hrvatskoj, biće skršena kontrarevolucija.

– Tome se neizmerno raduju svi komunisti, odani i tvrdi komunisti u Jugoslaviji – reče general sa ushićenjem. – Smem li da vam nešto priznam? – upita sa osmehom, ali se, naglo, uozbilji i pokaja zbog svog brzog jezika.

– Kaži, družo generale.

– Pre dva meseca... mislim na ono podmićivanje Amerikanaca i Evropljana, bio sam se mnogo uplašio... svi mi komunizmu odani generali, a i vaša supruga, ona možda i najviše, strepeli smo da vas mogu podmititi i prevariti. Srećom, bili ste čvršći od čelika.

– Znam, znam, padale su i opljade, sve mi je pričala supruga... Mito nije pravi izraz, iako su nudili i pare,

i to velike pare, a najviše Amerikanci. Davali nekoliko milijardi dolara, ne meni, nego Jugoslaviji... tobože poklon za demokratsku perestrojku. Tražili su da se odvežemo od nasleđa naše socijalističke revolucije, da izdamo revoluciju, pa da, ubrzano, pristupimo Evropskoj zajednici i NATO alijansi. Da pristupimo trojnom paktu Berlin–Vatikan–Vašington, da se prodamo svojim ideološkim neprijateljima.

– Vi ste ih prozreli i sa lakoćom odbacili ultimatum.

– Ne baš sa lakoćom. Priznaću ti nešto što nisam priznao ni supruzi. Amerikanci i Francuzi bili su me pokolebali. U nebo su dizali Srbiju, njihovu ratnu saveznicu iz Velikog rata. Jugoslavija je, govorili su mi, najveća pobjeda Srba u našoj istoriji. Jugoslavija je, govorili su, i spomenik pobjedi Francuske, Amerike, Italije i Britanije u Velikom ratu. Slom Jugoslavije značio bi poraz i Srba i njihovih ratnih saveznika... – otpi gutljaj viskija. – Eto, i to laskanje, to podilaženje Srbiji i Srbima, bilo je na meniju. I malo je falilo pa da zagriзем udicu... Srećom, Amerikanac se istrča i reče da je komunizam mrtav, da taj zločinački režim sahranjuje i Mihail Gorbačov, i da ga moram sahraniti i ja u Srbiji.

– Strašno! – reče ministar odbrane.

– I više nego strašno. Podlo. Da ja sahranim svoj život, svoja uverenja, da sahranim i žive i mrtve borce naše revolucije, i da me, sutra, kad obore Gorbačova, ruski i sovjetski drugovi istaknu na stub srama... Nisam to rekao zapadnjačkim emisarima, prećutao sam uvredu. Za svaki slučaj, iako ne držim do crkve, zatražio sam i mišljenje patrijarha. Ništa mu nisam prećutao. On je rekao: „Zapad je jeretički, daleko mu

lepa kuća.“ Citirao mi je i Isusove reči da nije sve u parama, da se ne živi samo od hleba. „Sa Rusijom, samo sa Rusijom, kakva je da je“, rekao je.

– Za te zapadne neprijatelje, komunisti su zlo. A četnici? A ustaše? Oni su im saveznici, jer su neprijatelji komunista.

– Amerikanci su govorili o ustaškom genocidu... baš su insistirali na toj formulaciji. Četnike nisu spominjali. A Francuz je, zamisli, rekao da Evropska zajednica, u koju su nas namamljivali, počiva na antinacizmu, ali da žigoše i zločine komunizma.

– Majku ja njima svima, da prostite! Komunizam je slomio Hitlera, Crvena armija spasila je i Evropu i ceo svet od nacističke pošasti.

*

– Hvala ti, Kriste dragi – kaže fratar, don Jure, u šibeničkoj kafani.

– Na čemu se zahvaljuješ, velečasni? – pita ga ostarjeli ribar Jastog, taj mu je nadimak postao ime.

– Biže četnici iz Slovenije, a naši stižu... eno ga Miro, podiga ustaški kamp u Miranju Donjem. Iša sam jučer kod njega.

– Koji ti je taj ustaša? – upita Jastog.

– Kako koji? Hrvatski vitez, onaj što je ubija njihova veleposlanika u Švedskoj.

– Jugoslavenskog, našeg veleposlanika.

– Dušmanskog, komuno-četničkog.

– E ja nabijem, znadeš na što, i tog ubojicu, i tebe, i vašeg poglavnika – skoči Jastog, malo je pripit. – Tito je moj poglavnik, bija i osta.

– Tito i kralj Aleksandar. Puna je Dalmacija takih izroda. Nabijem vas sve na onu stvar, skupa sa ovim razbojnicima iz Knina... Kolju Hrvate, protiruju Hrvate, pljačkaju, pale. Jesu li, Jastog, i oni tvoji?

– Tako je, don Jure, povika jedan mladić u mornarskoj majici. – Živija poglavnik Pavelić.

Ustaše više nisu samo strašno sećanje na svetski rat pre pola veka. Ustaše su, ponovo, u Hrvatskoj, najbučniji i najzagriženiji akteri jugoslovenskog rata koji počinje. Nisu to oni koljači Srba, Jevreja, Cigana, pa i Hrvata komunista i Hrvata koji su žalili zbog propasti Kraljevine Jugoslavije. To su njihovi potomci, odrasli i vaspitavani u mnogoljudnoj hrvatskoj emigraciji, političkoj i ekonomskoj emigraciji, u Nemačkoj, Australiji, Kanadi, u Americi, ali i sledbenici ideje Hrvatske bez Srba, koji su rođeni, odrastali i vaspitavani u posleratnoj Hrvatskoj i Jugoslaviji, „u velikosrpskoj komunističkoj diktaturi“, kako su govorili i u šta su verovali. Svih njih, koji oblače ustaške odore iz davnog rata, mašu ondašnjim zastavama i zovu na istrebljenje Srba u Neovisnoj državi Hrvatskoj – šaka je jada, ali žučnih jada i pokliča koji odležu daleko i kod Srba u Hrvatskoj, kod većine njih, oživljavaju kolektivno pamćenje na ustaški genocid počinjen nad njima, na strahove i bolove koji, pola veka, nisu prestajali ni u snu.

*

– Pa, braćo moja, da se rastanemo – kaže svom vodu major Marko Lazarević.

– Šta kažeš, kakva je to šala? – pita kapetan, njegov zamenik.

– U Kninski korpus JNA ja ne idem. Država mog dede je ubijena. On je od Drine napredovao šest stotina kilometara na zapad. Ja sam rak. Napredujem unazad. Vraćam se u Srbiju.

*

Dragoja Tekeriša i još tridesetak pešadinaca iz ljubljanske kolone raspoređuje u varaždinsku kasarnu. Ima ih nekoliko, a kasarna „Partizan“, u koju on dođe, centralna je i najveća. Barokna zgrada iz 18. veka, sa ogromnim dvorištem, koje je vojni poligon, pretrpan tenkovima, haubicama, raketnim bacačima, oklopnim transporterima. Komandant je general Petar Risović, plećat, tvrdog hoda i veoma blagog pogleda. Govori ijekavski. Po ceo dan je u pokretu. Redov Dragoje Tekeriš čuo je da general obilazi i ostale vojne objekte u Varaždinu, ali da se, svakog dana, sastaje i sa komandantima hrvatske paravojske, koja je slabo naoružana, ali je brojnija od snaga legalne armije.

„Draga moja Tonka, evo me u Varaždinu, prelep grad, ali ovo nije tvoja Ljubljana, ljudi nas ovde ne vole...“, zgužva papir, pa ga i pocepa. Šta da joj piše? Sve je besmisleno. On je, sada, za svoju Tonku, tuđinac. Neprijateljski vojnik. Njihovi snovi, da će se ona preseliti u Beograd ili on u Ljubljanu, pretvoreni su u pepeo i bol. Rado bi joj pisao o tom svom bolu, ali u varaždinskoj kasarni cenzurišu vojnička pisma, pa ne bi, sigurno, dozvolili izlive takvih osećanja prema strankinji iz neprijateljske države.

„Dragi moji, svašta gledate na televiziji, svašta slušate na radiju, ali lažu, svi lažu. Nema rata, nego samo sporadičnog puškaranja između Hrvata koji neće da budu u Jugoslaviji i Srba koji neće da žive u nezavisnoj Hrvatskoj, ali naša armija...“, pocepa i to pismo. Nema više armije koja je „naša“, i srpska i hrvatska i slovenačka i makedonska... Opsova. I prošaputa: „Majko moja, teško nama“. Požele da odbaci i pušku i uniformu, da beži u svoje selo Tekeriš. Požele to i postide se, istoga trena. On, koji je iz Tekeriša, da beži. *Dodji, Švabo, da vidiš, gde je srpski Tekeriš*. Odrastao je uz tu pesmu. Ode do TV sale, vojnici i nekoliko oficira gledaju HRT, Hrvatsku televiziju. Ređaju se snimci, potresni snimci, sprženih hrvatskih sela oko Knina, po Lici i Baniji, ugljenisanih leševa, izbegličkih kolona sirotinje, snimci aviona JNA koji bombarduju naselja. Iza toga, ređaju se osude srpske agresije na Hrvatsku iz Evrope, iz Amerike, čak i iz same Srbije... Jedan oficir prevrnu TV kanal. Isti snimci užasa, ali spržena sela su srpska, leševi su srpski, a zločinci su „hrvatske ustaše“. Glava jednog, kojeg spiker najavi kao „četničkog vojvodu“, ispuni ekran. Mlad je, Dragoje Tekeriš procenjuje da nema više od tridesetak godina, na glavi mu šlem JNA, sa petokrakom. Galami: „Velika Srbija do Karlobaga, Karlovca, Ogulina i Virovitice“. Zausti Dragoje Tekeriš da kaže, u toj vojničkoj TV dvorani, da ga čuju svi: Umukni, budalo! Predomisli se i reče: „Majko moja, teško nama“.

Krenuo je bio ka toj dvorani i general Petar Risović, ne da čuje najnovije vesti, jer je on znao šta se u Hrvatskoj događa, nego da vidi i oslušne kako na televizijske

prikaze haosa i užasa reaguju njegovi vojnici i oficiri. U hodniku, samo što se ne sudari sa svojim pomoćnikom, pukovnikom Jugoslavom Debeljačkim. Kao da je pijan, pognute glave i pogleda oborenog ka svojim čizmama, zanosio se u hodu, a pod levom miškom stezao nekakvu fasciklu.

– Oprosti, Petre... nisam pri sebi... izvinite, družo generale, ja upravo krenuo do vas.

– Pusti formalnosti, pukovniče. Je li nešto hitno?

– I hitno i prekasno.

U generalovoj komandnoj sobi, pukovnik Debeljački odmah baci na sto fasciklu, otvori je, izvuče iz nje mapu Jugoslavije i neke dokumente, sa oznakom, u zaglavlju, da je sadržaj „vojna tajna“. Na toj mapi, teritorija Hrvatske bila je išarana plavim i crvenim kržićima i strelicama, a područja pod kontrolom srpskih pobunjenika i JNA označena su kosim linijama.

– Pogledaj, Petre. Katastrofa, ludilo... nema spasa.

– Znam... Smiri se. Zašto drhtiš? Mnogo si i naglo smršao.

– Da, sve manje ličim na svoje prezime – žalosno se osmehnu. – Ne mogu da jedem, a povratim i kad nešto pojedem... Ovi plavi krugovi su naši garnizoni i kasarne koji još nisu opkoljeni, a crveni krugovi pokazuju gde smo sve u blokadi... Moramo reagovati hitno, najhitnije, a ne možemo, ne smemo, jer je kasno i prekasno za sve.

– A da možemo i da smemo, da si ti vrhovni komandant, šta bi preduzeo? Ovo te pitam u najvećem poverenju.

Pukovnik ćuti, dugo ćuti, smeteno prelistava papire ispred sebe, a podrhtavaju mu ruke. Poče da podrhtava

i brada, ispade mu cigareta na pod, on je sa naporom podiže i ugasi u pepeljari.

– Ne znaš šta bi preduzeo... Smiri se, molim te. Ne znam ni ja... Zašto plačeš, Jugoslave?

– Znam, znam šta bih naredio... Trenutnu obustavu svih ratnih dejstava, priznanje secesije Hrvatske i naše povlačenje u ostatak države... To bih uradio, a ti me, odmah, razreši i dužnosti i čina, strpaj me u zatvor, streljaj me...

– U kojim granicama bi trebalo da priznamo nezavisnu Hrvatsku? – upita general Risović.

– U granicama koje garantuju prekid rata i trajni mir, u granicama koje je imala u Jugoslaviji.

– A šta sa Kninskom krajinom, Istočnom i Zapadnom Slavonijom? Tamo su Srbi u većini, oni neće nezavisnu Hrvatsku... za njih je to ustaška Hrvatska, ona krvoločna država Ante Pavelića iz 1941. Hrvati neće da žive u Jugoslaviji, a pobunjeni Srbi odbijaju da žive u Hrvatskoj izvan Jugoslavije... Opet, ako Hrvatskoj oduzmemo srpske krajine, ona neće biti država, nego raskomadana nakaza od države i rat će biti nastavljen.

– Ne samo da će biti nastavljen, nego će se preliti i u Bosnu i na Kosovo. Satrećemo se i otrovati mržnjom za vekove... Ugovor o priznavanju hrvatske secesije podrazumevao bi i najširu autonomiju za Srbe u toj državi, uz tvrde garancije NATO pakta i Rusije.

– Hitno jeste, ali ne i prekasno, kad bi se gore, kod naših, dogodilo čudo... O prevratu govorim. O vojnom puču, pukovniče... Evo, i ja otvaram dušu pred tobom.

– Petre dragi, to bi bio jedini spas, ali za taj podvig u našoj vojsci, među našim generalima, nema ni srca ni pameti. Svi su poludeli. Generali, akademici, političari, vladike, novinari... narod nam je oslepljen... Šta je sa tvojim krvnim pritiskom? Je li ti porodica još u Zagrebu?

– Jeste, još su tamo. Pričam ti maločas o pobunjenim srpskim krajinama. A i ne spomenuh da mnogo više Srba živi izvan tih enklava, u Zagrebu, Dubrovniku, Splitu, Zadru, Vukovaru, Sisku, Karlovcu... Pa, koliko je Srba i u Varaždinu? Evo, i ja sam otrovan. Prebrojavam ljude po naciji i veri. Ne, ne, nema izlaza, nema nam spasa.

– Ne zameri mi, Petre, ali moram da te nešto upitam. Jesi li još komunista?

– Ja sam, Jugoslave, niko i ništa. Ja sam ruševina sebe, svoje vojske, svoje države, svoga života.

– Manje si ruševina od mene, neka ti bude za utehu – ponovo mu potekoše suze. – Tebi, makar, neće ubiti rođeno ime. Ti si Petar, i bićeš Petar. A ja? Jugoslav bez rodnog lista, bez države koja mi je ime... Hajde, budi mi kum. Ko da budem, kad više nisam ono što sam? – prekri oči dlanovima.

*

Uz votku i kavijar, u jednoj vili na Dedinju i kraj bazena u njenom prostranom vrtu, igralo se i pevalo do zore. Proslavljan je vojni puč u Moskvi i obaranje „izdajnika Gorbačova“.

Načelnik Generalštaba JNA prvi put je video pijanog svog novog „vrhovnog komandanta“ i prvi put

je slušao da on peva. A pevao je *Podmoskovske večeri, Rjabinušku, Kaćušu, Kaljinku*.

- Pevaj i ti, generale – prineo mu je mikrofon.
- Ne umem, za pjesmu sam duduk, družo predsedniče.
- Komunisti ne smeju biti duduci za muziku, za šah i za svoju religiju – zagrlili generala.
- Duduk sam i za religiju, ne vjerujem u Boga.
- O komunističkoj veri, o našoj religiji ti govorim, zadrži Hercegovče.

*

Na kapiji Srbije, u Višegradu, u hotelu iznad desne obale Drine, dok je doručkovao, „zbog samovoljnog napuštanja JNA i kapitulantskog držanja prema ratnom neprijatelju u Sloveniji“, vojna patrola uhapsi majora Marka Lazarevića.

Njegovog konja nisu zatekli. Slomio nogu u kanjonu Sutjeske, major mu pucao u glavu.

*

Hrvatskog predsednika, nekadašnjeg generala JNA, a sada obnovitelja Neovisne države Hrvatske, spopade jaka migrena. Dadoše mu injekciju protiv bolova. Kad popusti probadajuće sevanje u slepoočnicama, utrnulost u potiljku i kad utihnu i nagon za povraćanjem, ponovo krenu da čita tajnu poruku svog agenta Kobre u vrhovnoj komandi vojske u Beogradu. Sinoć mu je uručen taj izveštaj njegovog špijuna, i od sinoć se on, novi hrvatski poglavnik, premišlja šta da radi.